

Kültürel Bellek

2016

Hazırlayanlar

Pelin Şahin Tekinalp
Gonca Gökalp Alpaslan

HACETTEPE
ÜNİVERSİTESİ
YAYINLARI
2019

Kültürel Bellek

2016

Hazırlayanlar

Pelin Şahin Tekinalp
Gonca Gökalp Alpaslan

ANKARA
2019

HACETTEPE
ÜNİVERSİTESİ
YAYINLARI
2019

Kültürel Bellek

2016

Hazırlayanlar

Pelin Şahin Tekinalp

Gonca Gökalp Alpaslan

Yazıların düşünsel ve akademik sorumluluğu ile yazım tercihleri yazarlarına aittir.

Yayın Hakları©, 2019, Hacettepe Üniversitesi

Copyright©, 2019 by Hacettepe University

ISBN: 978-975-491-488-7

Baskı

Hacettepe Üniversitesi Basımevi

Sıhhiye Yerleşkesi, Altındağ / Ankara

Tel: (0312) 310 97 90

Sertifika No: 44073

Kitap İsteme Adresi

Hacettepe Üniversitesi

Kitap Satış Ofisi

Sıhhiye 06100, Ankara

Tel: (0 312) 305 14 87

Hacettepe Üniversitesi tarafından Hacettepe Üniversitesi Basımevi'ne

250 adet bastırılmıştır.

Mayıs 2019

Sunuş

Hacettepe Üniversitesi Tarihi ve Kültürel Mirası Araştırma Merkezi HÜTKAM olarak kültürel bellek çalışmalarına katkıda bulunmayı görevimiz kabul ediyoruz. 2016 yılında, yönetim kurulu olarak bu serüvene başlamaya karar verdik. Güvendiğimiz dostlarımız, arkadaşlarımız ve elbette hocalarımız çağrımızı yanıtızsız bırakmadı. Birbirinden değerli araştırmalarla zenginleştik ve tarihe not düşmek adına kültürel bellek çalışmalarına biz de katıldık.

Kültürel mirasın evrensel olduğu, orali/buralı, sizden/bizden, uzak/yakın ayırmadan, hepimizin olduğu fikrinden yola çıktık. Bizi biz yapan, toplumları oluşturan, birleştiren kültürel belleğimizdir. Kimi zaman insan eliyle, cehaletle, yıkıcılıkla bazen adamsendecilikle, bilinçsizlikle tahrip edilen, yok edilen tarihi ve kültürel miras, belleğimizin önemli, çok önemli bir parçasıdır.

Her zaman önünden geçtiğimiz bir yapı bir gecede yıkıldıysa, çocukluk anılarımızı biriktirdiğimiz mahallemiz yok olduysa, sokağımızın, meydanımızın adı değiştiyse eksiliriz. Bizi büyüten oyunlar kaybolduysa, bir tekerleme artık hatırlanmıyorsa, çocukluğumuzun sanatçıları göçmüşse, eski şarkılar plaklarda bile yoksa eksiliriz. Hafızamızı tetikleyen imgeler, kokular, sesler, tatlar değişirse bireysel belleğimiz, yaşadığımız kentin ve toplumun belleği zarar görür, eksiliriz. Bireysel tarihimizde, belleğimizdeki insanları yitirdikçe nasıl azalıyorsak tarihi ve kültürel mirası, ortak belleği yitirdikçe de öyle zayıflar ve giderek yok oluruz.

İşte bu nedenle biz hatırlamayı, öğrenmeyi, görmeyi, araştırmayı seçiyoruz. Unutmamak için, unutulduysa hatırlamak ve hatırlatmak için, bilmeyenlere göstermek, anlatmak ve belleğimize sahip çıkmak için başladığımız bu serüvende çağrımızı kırmayan değerli araştırmacılara şükranlarımızı sunuyoruz.

Unutmayalım ki kültürel bellek, hepimizi birleştiren güçtür.

A. Pelin ŞAHİN TEKİNALP
G. Gonca GÖKALP ALPASLAN

İçindekiler

Sunuş.....	iii
Ankara Eski Türkocağı Binası'nın İçindeki Resim ve Heykel Müzesi: A. Hikmet Koyunoğlu–Abdurrahman Hancı.....	9
<i>Mustafa S. Akpolat</i>	
19. Yüzyıl İstanbul'unda Çok Kültürlü Toplumsal Yapının Mirası: Gayrimüslim Mezar Anıtları.....	25
<i>Selda Alp</i>	
Tanzimat Tiyatrosunda Eleştiri ve Teodor Kasap'ın İronik Üslubu.....	39
<i>Refika Altıkulaç Demirdağ</i>	
Taş, Beden, Tarih: <i>Üç Başlı Ejderba</i> 'da Trajik Bilinç, Travmatik Bellek.....	53
<i>Uğur Çalışkan</i>	
Kültürel Mirasın Aktarılmasında Hazin Bir Son: Dil Ölümü.....	71
<i>Ülkü Çelik Şavk</i>	
Evrensel ve Kültürel Bellek Odaklı Reklam Stratejilerine Geçiş ve Bunların Göstergelere Yansımaları.....	105
<i>Meltem Ekti</i>	
Çocuk Oyunlarını Beyaz Perdede Anımsamak.....	123
<i>Petek Ersoy İnci</i>	
Kültürel Miras Aktarımında El Sanatları ve Kadın Emeğinin Görünmezliği.....	143
<i>Ayça Gelgeç Bakacak</i>	
Kadın Çalışmalarına Bir Bakış: Yeni Bir Bellek Oluşturmaya Doğru.....	149
<i>Aylin Görgün Baran</i>	
Kültürel Bellekte Şiddet: Edebiyatta Darbeler ve Travma.....	169
<i>Çimen Günay Erkol</i>	
Aydınöglü Beylerinin Tercihleri ve Gelenek.....	181
<i>Sema Gündüz Küskü</i>	

Ankara'da Yok Olan Kültür Varlıkları.....	207
Gökçe Günel	
Kenti Gözlemlemek: Urbanobscura Projesi.....	237
Ayşin Zoe Güneş	
“Demir Ağlarla Ördük Ana Yurdu Dört Baştan”: Toplumsal ve Kültürel Bellekte Ankara Tren Garı.....	241
Bora Gürdaş	
Türkçenin Geleceğini Düşünürken.....	257
Abmet Kocaman	
Kültürel Bellek Çerçevesinde Üst Paleolitik Dönem Taşınabilir Sanat Eserleri Üzerindeki Motiflerin Değerlendirilmesi.....	261
Neyir Kolankaya Bostancı	
Ankara ve Kültürel Bellek/sizlik: Bir Kentin Sanat ile İlişikisine Eleştirel Bir Bakış.....	281
Deniz C. Koşar	
Osmanlı Bilim Dünyası ve Kâtip Çelebi.....	297
Serhat Küçük	
Ankara'nın Kültürel Belleğinde Bir Sanat Galerisi: Siyah Beyaz.....	307
Esra Özkan Koç	
Didier Daeninckx'in <i>Octobre Noir</i> Adlı Çizgi Romanında 17 Ekim 1961 Paris Olayları.....	321
Abmet Özkan	
‘Derin Oyun’un Yeni Tarihselcilğe Etkisi: Geertz’de Anlatı Sorunsalı.....	337
Aytül Özüm	
Antik Bellek Tekniğinden Bellek Çubuğuna Doğru Kültürel Belleğin Kavramsal Temelleri.....	349
Gönül Pultar	
Türk Atasözlerinde Birlik ve Yalnızlık Kavramları Örneğinde.....	383
Dilde Yaşayan Kültür	
Kamila Barbara Stanek	
Kültür Taşıyıcısı Olarak Göç: Almanya’daki Türklerde Kuşaklararası Kültürel Aktarım.....	405
Birsen Şahin Kütük	

Kültürel Miras ve Heykel İmgelemi Üzerine Bir Karşılaştırma Denemesi.....	429
Şinasi Tek	
Ankara Yapı Usta Okulu'nun Belleği	445
Çiler Buket Tosun	
Ankara'nın Kaybolan Doğal ve Kültürel Değerleri.....	465
Mehmet Tunçer	
Belleğin İlacı: Söz-Yazı İlişkisi Bağlamında Belleğin Koru(n)ması/Sakla(n)ması ve Bir Örnek Olarak Depegöz Mitosu.....	501
Çetin Türkyılmaz	
Bellek/Gelenek Sorunsalı Üzerine Bir Deneme	515
Zeynep Yasa Yaman	
Geçmiş Ararken.....	539
Filiz Yenişehirlioğlu	
Kültürel Mirasın Dijitalleştirilmesi: LoCloud Projesi Bağlamında Bir Değerlendirme.....	545
Bülent Yılmaz, Özgür Külcü, Tolga Çakmak	

Kültürel Mirasın Dijitalleştirilmesi: LoCloud Projesi Bağlamında Bir Değerlendirme

Bülent Yılmaz, Özgür Külcü, Tolga Çakmak

Kültürel Miras ve Kültürel Mirasın Dijitalleştirilmesi

Kültürel mirasın yönetimi toplumlar açısından tarih boyunca önem taşımış konulardan biri olmuştur. Bu doğrultuda toplumların sahip oldukları kültürel değerlerin tespit edilmesi ve bu değerlerin korunması, gelecek kuşaklara aktarmak üzere işlenmesi ve erişilebilirliğinin sağlanmasına yönelik konular birden çok disiplini ilgilendiren bir çalışma alanını ortaya çıkmıştır. Yaşanan gelişmelerden de etkilenen bir alan olan kültürel mirasın yönetimi obje odaklı bir yaklaşımdan doğanın ve doğa ile insanın birlikte yarattığı eserlere kadar genişleyen ve daha çok bilgi odaklı yaklaşıma doğru evrimleşmiştir. Ayrıca konuyla ilgili olarak birçok ulusal ve uluslararası girişimler de kültürel mirasa yönelik çalışmalarla öne çıkmıştır. Bu girişimlerden biri olan ICOMOS 1999 yılında yayınladığı Uluslararası Kültür Turizmi Tüzüğünde kültürel mirası bir toplumun geliştirdiği ve kuşaktan kuşağa aktardığı, deneyimler, gelenekler, mekânlar, nesnelere, sanatsal ifadeler ve değerlerin oluşturduğu yaşam tarzlarının ifadesi olarak tanımlamıştır. Ayrıca kültürel miras toplumun ortak geçmişini yansıtan, ortak noktalarını ve farklılıklarını göstererek dayanışma ve birlik duygularını güçlendiren, tarihsel birikimin sürekliliğini sağlayan ve yeni öğrenme olanakları sunan bir unsurdur (ÇEKÜL, 2017). Kültürel mirasa yönelik olarak sıralanan özellikler, kültürel miras ürünlerini toplayan ve işleyen kurumlar olan kütüphaneler, arşivler ve müzelerin toplumsal işlevlerini artırmaktadır. Teknolojik gelişmelerle birlikte değişen kullanıcı beklentilerini karşılayabilmek için bu kurumlar altyapı olanaklarını geliştirerek yeni hizmetler sunmaktadırlar. Bu hizmetlerden biri olan dijitalleştirme ve dijital

koleksiyonlar kültürel bellek kurumlarına kültürel miras ürünlerinin sunumu açısından önemli avantajlar sağlamaktadır.

Dijitalleştirme herhangi bir formatta (metin, fotoğraf, ses kaydı gibi) analog halde bulunan bilginin elektronik araçlar tarafından işlenebilir, depolanabilir ve aktarılabilir bir dijital ortama dönüştürülmesi işlemi tanımlanmaktadır. Dijitalleştirme daha geniş bir anlamda dijital teknolojilerin günlük yaşamla bütünleştirilmesi olarak da görülmektedir (Sotirova, Peneva, Ivanov, Doneva ve Dobрева, 2012, s.27). Dijitalleştirme çalışmaları özellikle 1990'lı yıllardan itibaren kütüphaneler, arşivler ve müzeler gibi kültürel miras ürünlerini toplayan, bu ürünleri düzenleyen ve yeniden toplumun kullanımına yine toplumun beklentilerine uygun bir şekilde sunan kültürel bellek kurumları için önemli bir yatırım unsuru haline gelmiştir (Astle ve Muir, 2002). Ayrıca kültürel bellek kurumlarının dijitalleştirme süreçlerinde izleyecekleri yollara ve süreçlere ilişkin rehberler de yayınlanmıştır (IFLA, 2015). Genel olarak kültürel bellek kurumlarının dijitalleştirme çalışmaları değerlendirildiğinde bu çalışmaların temel amacının iki noktada toplandığı dikkati çekmektedir. Bunlar kültürel miras ürünlerinin korunması ve kültürel miras ürünlerinin erişilebilirliğinin artırılmasıdır (Ebdon ve Gould, 1999). Kurumlar kültürel miras ürünlerinin dijital ortama aktarılmasını sağlamakla birlikte bu ürünlerin toplumun ya da kullanıcıların beklentilerini karşılayacak düzeyde sunumu için de girişimlerde bulunmaktadır. Bu girişimler arasında dijitalleştirilen kültürel miras ürünlerinin uluslararası platformlarda yer alması ve kullanımının artırılması yer almaktadır. Kültürel bellek kurumları bu girişimlerde bulunurken ya kendi kaynaklarını kullanmakta ya da uluslararası projelerle sahip oldukları ürünlerin görünürlüğünü artırmaktadır. Bu çalışmalar bir yandan kültürel miras ürünlerinin görünürlüğünü artırırken bir yandan da kurumun

- Altyapı olanaklarının geliştirilmesine
- Konuyla ilgili deneyim kazanımına
- İtibarının güçlenmesine
- Farklı kurumlarla işbirliği yapmasına
- Yeni paydaşlar edinmesine katkı sağlamaktadır.

Kültürel bellek kurumlarının sahip oldukları kültürel miras ürünlerinin görünürlüklerini sağlamaları ciddi bir maliyet gerektirmektedir. Bu kapsamda büyük ölçekli kurumların maliyet açısından çok zorluk yaşamamalarına karşın özellikle küçük ve orta ölçekli kurumların çeşitli zorluklarla karşılaştıkları belirtilmektedir. Avrupa Dijital Kütüphanesi Europeana 2015-2020 Stratejik Planında da bu konuya değinilmekte, dijitalleştirilen ve Europeana

aracılığıyla erişime sunulan 300 milyon nesnenin Avrupa kültürel mirasının yalnızca yaklaşık %10'unu temsil ettiği, %90'ının ise çoğunlukla küçük ve orta ölçekli kültürel bellek kurumlarında ve çevrimiçi erişilebilir bir yapıda olmadığı vurgulanmaktadır (Europeana, 2016). Küçük ve orta ölçekli kültürel bellek kurumlarının sahip oldukları koleksiyonların çevrimiçi ortamda görünürlüğünün sağlanmasında bulut bilişim çözümleri önemli bir yere sahiptir. Bu çözümlerden bulut bilişim tabanlı yazılımlar kültürel bellek kurumlarının koleksiyonlarını tanımlama, dönüştürme, düzenleme ve erişime açma gibi olanaklar sunarken, barındırma çözümleri ise teknik altyapı açısından önemli olan depolama olanaklarını bu kurumlar için sunmaktadır (Yılmaz, Külcü ve Çakmak, 2016).

LoCloud Projesi ve Türkiye'deki Çalışmalar

LoCloud, Avrupa Komisyonunun CIP ICT-PSP Programları altında finanse edilen 32 partnere sahip uluslararası bir projedir. Projenin genel amacı, Avrupa kültürel enstitülerindeki dört milyondan fazla dijital kaynağın Avrupa Dijital Kütüphanesi Europeana¹ tarafından erişilebilirliğinin sağlanmasıdır. 1 Mart 2013 tarihinde başlayan Proje 2016 yılında başarıyla tamamlanmıştır.

2008-2011 yılları arasında gerçekleştirilen EuropeanaLocal ve 2010-2013 yılları arasında gerçekleştirilen CARARE projeleriyle üretilen çıktılarının üzerine yapılandırılan LoCloud projesi kapsamında yürütülen çalışmaların odağında iki temel nokta yer almaktadır. Bunlar:

- Europeana'yı geliştirecek bulut bilgisayar teknolojileri potansiyelinin araştırılması, içerik tedarikçileri ve kullanıcılarının menfaatlerine yönelik bulut altyapısının (IaaS) gelişimi ve yazılım hizmetlerinin (SaaS) üretilmesi,
- Hâlâ dijital koleksiyonları Europeana'da yeteri kadar temsil edilmeyen küçük ve orta ölçekli enstitülerdir.

Yukarıda belirtilen odak noktaları kapsamında LoCloud projesinde gerçekleştirilen çalışmalarla küçük ve orta ölçekli kültürel bellek kurumları için şu çalışmalara yönelmiştir:

- Koleksiyonların ve koleksiyonlara ait tanımlama verilerinin Europeana platformundan erişime sunulabilmesi için teknik, semantik ve altyapı açısından destek olmak için bulut tabanlı araçları geliştirmek ve kullanıma sunmak

1 Europeana, Avrupa müzeleri, kütüphaneleri, arşiv ve multimedya koleksiyonlarından dijital ortama aktarılmış milyonlarca materyale erişim sağlayan Çevrimiçi bir portaldır. Portal <http://www.europeana.eu/portal/en> adresinden erişilebilir.

- Koleksiyonları işlenebilir, yeniden kullanılabilir ve birlikte çalışabilir bir yapıya kavuşturacak bulut bazlı yazılım hizmetlerini sağlamak
- Ev müzeleri gibi küçük kurum türlerinin içeriklerinin Europeana'ya aktarılmasına yardımcı olmak
- Coğrafi konum, tedarik, zenginleştirme ve yeniden kullanma için bulut teknolojisinin potansiyellerinin araştırılması
- Verimli, düşük bakım maliyetli ve ölçeklenebilir yapıda bulut bazlı mimari çözümlerinin kullanılarak Europeana'ya üstveri toplamak amacıyla araştırmalar yapmak
- Geliştirilen ya da kullanılan çözümler için rehberler, eğitimler ve destek sağlamak.

Bu çalışmaların gerçekleştirilmesi için LoCloud projesinde farklı ülkelerden kültür kurumları ve teknik partnerler, hem yeni içerik sağlayacak hem de bulut hizmetlerinin pilot uygulayıcıları olarak görev alacak ulusal ve bölgesel içerik hizmetleri ya da içerik sağlayıcılar ve belirli içerik alanlarını (örneğin, “ev müzeleri”, uzmanlaşmış müzeler, kütüphaneler ve yerel arşivler) temsil eden içerik tedarikçileri olarak görev alacak ve özel uzmanlık bilgisine sahip partnerler yer almaktadır. Projenin koordinatörü Norveç Ulusal Arşividir.

LoCloud projesi kapsamında geliştirilen hizmetler kültürel bellek kurumları için çeşitli avantajlar ve kolaylıklar da sağlanmaktadır. Bu olanakları aşağıdaki başlıklar altında sıralamak mümkündür (LoCloud, 2013):

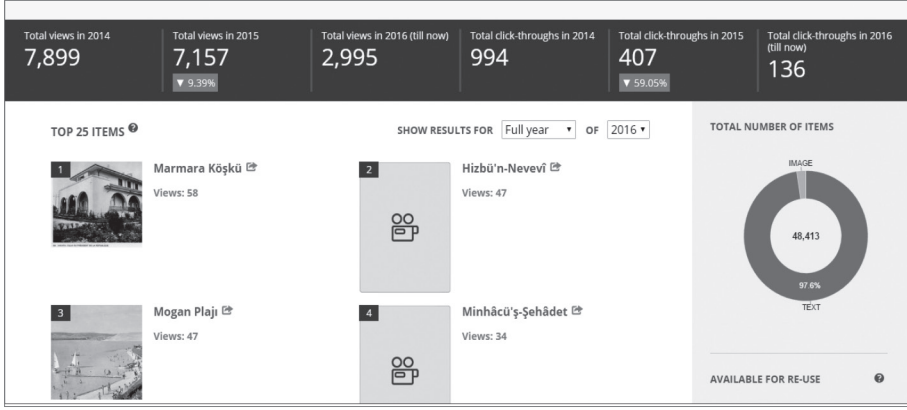
- Kullanıcı dostu sistemler ile koleksiyonların kısa süre içerisinde çevrimiçi erişilebilir hale getirecek altyapının oluşturulması
- Hizmetlerin bir yandan profesyonel bir sistem iken diğer yandan uzun eğitimlere gerek duymadan kullanılması
- Çevrimiçi ortama birden fazla koleksiyonu aktarabilme olanağının sağlanması ve bu koleksiyonlardan objeler kullanarak yapay sergilerin oluşturulması
- Fotoğraf, taramalar, metin tabanlı belgelerin yanı sıra ses ve görüntü materyalleri gibi farklı formatlardaki bilgi kaynaklarının çevrimiçi ortamda sunulması
- Son kullanıcı arayüzlerinin kurgulanabilmesi ve kurumsal ihtiyaçlara göre geliştirilebilmesi
- Maliyet avantajı ve düşük ücretlendirme politikası
- Ek bir donanım ya da yazılım gerektirmeyen web tabanlı platformların kullanılması
- Çok dilli bir web platformunun kullanılması

- Europeana ile uyumlu veri modellerinin oluşturulması
- Koleksiyonların çevrimiçi ortam üzerinden kullanım istatistiklerinin alınması
- Koleksiyona yönelik planlama olanaklarının sağlanması
- Koleksiyona ilişkin bilgilerin yer ve zaman sınırı olmaksızın erişilmesi
- Veri güvenliğinin elektronik ortam üzerinden sağlanması
- Arama motorlarında koleksiyonların görünür hale gelmesi.

Türkiye adına Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü'nün partner olarak yer aldığı LoCloud projesinde uygulama kurumu olarak Koç Üniversitesi Vehbi Koç Ankara Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (VEKAM) ile işbirliği yapılmıştır. Bu işbirliği kapsamında Koç Üniversitesi VEKAM'ın Ankara Koleksiyonunda yer alan 1.138 nesneye ait üstveri-ler ve bağlantıların Europeana ile paylaşılması hedeflenmiştir.

Belirlenen bu hedef doğrultusunda Koç Üniversitesi Vehbi Koç Ankara Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin Ankara koleksiyonundaki 1.138 nesneye ait metadataların Europeana Veri Modeline uygun hale getirilmesi üzerine çalışmalar yürütülmüştür. Bu çalışmalar kapsamında öncelikle nesnelere tanımlama verileri Dublin Core tanımlama alanlarına uygun bir şekilde otomasyon sisteminden alınmıştır. Bu kayıtlar öncelikle proje kapsamında geliştirilen bulut tabanlı araçlardan metadataların haritalama yazılımı olan MINT yazılımıyla Europeana Veri Modeline göre haritalanarak Europeana'ya aktarılmak için yeniden biçimlendirilmiştir. Ardından da bir diğer bulut tabanlı yazılım olan MoRE yazılımıyla da Europeana için üstveri harmanlama protokolüne uygun hale getirilmiştir. Son aşamada ise bu kayıtlar Europeana'da sunulmaya başlanmış, Koç Üniversitesi VEKAM, Europeana'da Türkiye'yi temsil eden üçüncü kurum olarak Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Milli Kütüphane'nin ardından yerini almıştır.

LoCloud projesiyle birlikte Türkiye'nin Europeana platformunda yer alan koleksiyonu 48.413'e yükselmiştir. Bu projeye birlikte Türkiye Europeana platformuna ilk kez imaj türünde kaynak eklemiştir. Ayrıca bu kaynaklar zengin metadataların tanımlamaları sayesinde Türkiye'den aktarılan 48.413 kaynak arasında en çok görüntülenen kaynaklar arasında da yer almaya başlamıştır (Bkz. 1. Şekil).

1. Şekil: Europeana Türkiye İstatistikleri Kasım 2016 (Statistics..., 2016)

Europeana istatistik panelinden alınan verileri içeren Şekil 1 incelendiğinde, Türkiye'den aktarılan kayıtlar arasında Koç Üniversitesi VEKAM Ankara Koleksiyonundan Marmara Köşkü isimli fotoğrafın ilk sırada, Mogan plajı başlığını taşıyan fotoğrafın ise en çok ziyaret edilen nesnelere sırasıyla birinci ve üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Ayrıca 2016 yılının son istatistiklerine bakıldığında Türkiye'den en çok ziyaret edilen 25 nesnenin yaklaşık üçte birlik bölümünün (8 nesne) LoCloud projesi kapsamında aktarılan kayıtlardan oluştuğu anlaşılmaktadır. Bu durum Türkiye'den aktarılan 48.413 eserin %2,4'lük dilimini temsil eden kayıtların içerdikleri metadatalarla Türkiye'nin Europeana'daki görünürlüğüne önemli bir katkı sağladığını göstermesi açısından önem taşımaktadır.

Proje kapsamında gerçekleştirilen bu çalışmalar sırasında teknik açıdan bazı sorunlarla da karşılaşmıştır. Bu sorunların temelinde kullanılan yerel sistemlerde nesnelere tanımlama verilerine erişim için statik linklerin üretilmesi yer almaktadır (Yılmaz, Külcü, Çakmak ve Ayaokur, 2015). Benzer bir sorunun yaşandığı Milli Kütüphane kayıtları Europeana platformunda incelendiğinde görsellerin erişilebilir olmadığı ayrıca kayıtların orijinalinin gösteriminde Europeana platformundan yapılan yönlendirmelerin de çalışmadığı dikkati çekmektedir. Proje kapsamında Koç Üniversitesi VEKAM'da yürütülen çalışmalarda da karşılaşılan bu sorun otomasyon sisteminin değiştirilmesiyle giderilebilmiştir. Bu noktada kültürel bellek kurumlarının otomasyon sistemi tercihlerinde dikkatli ve öngörülü olmaları gerektiği ortaya çıkmaktadır. Söz konusu sorunların yaşanmadığı ya da çözümlendiği durumlarda koleksiyonların daha erişilebilir bir hale geldiği 1. Şekilden de anlaşılmaktadır.

Projede son olarak kültürel miras ürünlerinin yönetiminde bulut tabanlı araçların kullanımına yönelik olarak bir uzaktan eğitim² verilmiştir. 78 kişinin katıldığı bu eğitimde metadeta haritalama araçları, geliştirilen koleksiyon yönetim sistemi ve harmanlama protokolü araçlarının kullanımı multi-medya araçlarıyla anlatılmıştır.

Sonuç ve Değerlendirme

Kültürel bellek kurumları için dijitalleştirme girişimleri görünürlüğün artırılmasında ve kültürel miras ürünlerinin kullanıcı beklentilerine uygun bir şekilde sunulmasında öne çıkan girişimlerden biridir. Bu girişimler yalnızca kültürel miras ürünlerinin görünürlüğünü ve erişilebilirliğini artırmak için değil aynı zamanda kültürel miras ürünlerinin korunması için bir strateji olarak da kullanılmaktadır. Ancak bu işlem kültürel miras ürünlerinin görünürlüğünün sağlanmasında ya da koruma altına alınmasında bir başka ifadeyle yönetiminde tek başına yeterli olmamaktadır. Dolayısıyla kültürel bellek kurumlarının bu ürünleri etkinlikle sunabileceği platformlara ve standartlara da sahip olmaları gerekmektedir. Bu kapsamda da uluslararası projeler ve işbirlikleri kültürel bellek kurumları için önemli avantajlar sağlamaktadır. Uluslararası bir proje olan LoCloud projesinde de özellikle küçük ve orta ölçekli kültürel bellek kurumları temel alınarak bu kurumların uluslararası standartlara uygun bir altyapıya sahip olmaları için bulut bilişim çözümlerinden faydalanabilecekleri ortaya konmuştur. Proje kapsamında geliştirilen bulut bilişim çözümleri proje partnerlerinin koleksiyonlarını Avrupa Dijital Kütüphanesi Europeana'da yayınlamalarını dolayısıyla da bu koleksiyonların görünürlüğünün artmasını sağlamıştır. Proje daha geniş ölçekte ise Avrupa kültürel mirasında 4 milyondan fazla ürünün standartlara uygun bir şekilde ve çevrimiçi ortamda temsil edilmesine olanak tanımıştır. Türkiye adına Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetiminin partner olarak yer aldığı projede Koç Üniversitesi Vehbi Koç Ankara Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin Ankara Koleksiyonundaki 1.138 nesne bulut bilişim çözümleri kullanılarak Europeana'ya aktarılmıştır. Bu aktarımla Türkiye'den üçüncü kez Europeana'ya kayıt aktarımı yapılmış, ilk kez Türkiye'den kaynak türü olarak görüntü tabanlı nesnelere bu platformlarda temsil edilmiştir. Europeana istatistikleri incelendiğinde Türkiye'den aktarılan toplam 48.413 nesnenin yalnızca %2,4'lük bölümü bu proje kapsamında Europeana'ya kazandırılmıştır. Ancak Türkiye'den en çok görüntülenen 25 nesnenin üçte birinin Koç Üniversitesi VEKAM koleksiyonuna sahip

2 Uzaktan eğitim programına <http://locloudegitim.org/> adresinden erişilebilir.

olduğu anlaşılmaktadır. Söz konusu istatistiklerin projenin etki değeri açısından önemli bir gösterge olduğunu söylemek mümkündür.

Türkiye'deki kültürel varlığın ve mirasın zaman ve mekân sınırı olmaksızın tüm dünya için erişilebilir kılınması çağdaş ulusal kültür kimliğimizi ve bu kimlik algısını güçlendirecek bir yaklaşımdır. Bunun da ötesinde, Anadolu coğrafyasının kültürel zenginliğinin var olması erişilebilir olmadığı sürece çok anlamlı olamayacaktır. Dijitalleştirme kültürel mirasa erişim için önemli teknolojik olanaklar sunmaktadır. Ancak sözü edilen teknolojiyi de içine alacak biçimde bu konuda zaman yitirmeden kapsayıcı nitelikte ulusal ve kurumsal politikalar/stratejiler belirlemek ve uygulamak zorunlu görünmektedir.

Kaynakça

- Astle, P.J. ve Muir, A. (2002). Digitization and preservation in public libraries and archives. *Journal of Librarianship and Information Science*, 34 (2), 67-79.
- ÇEKÜL. (2017). *ÇEKÜL'ün kültürel miras anlayışı*. 10 Ocak 2017 tarihinde <http://www.cekulvakfi.org.tr/proje/cekulun-kulturel-miras-anlayisi> adresinden erişildi.
- Ebdon, R. ve Gould, S. (Yay. haz.) (1999). *IFLA/UNESCO survey on digitisation and preservation*. 12 Ocak 2014 tarihinde <http://www.ifla.org/files/assets/pac/ipi/ipi2%20vers2.pdf> adresinden erişildi.
- Europeana, (2015). *Wetrans form the world with culture: Europe anastratagy: 2015-2020*. 10 Ocak 2017 tarihinde http://pro.europeana.eu/files/Europeana_Professional/Publications/Europeana%20Strategy%202020.pdf adresinden erişildi.
- ICOMOS. (1999). *Uluslararası kültür turizmi tüzüğü*. 12 Ocak 2017 tarihinde http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_0473172001407841550.pdf adresinden erişildi.
- IFLA (2015). *Guidelines for planning the digitization of rare book and manuscript collections*. Den Haag: IFLA
- LoCloud. (2013). *About LoCloud*. 13 Mart 2015 tarihinde <http://www.locloud.eu/> adresinden erişildi.
- Sotirova, K., Juliana P., Stanislav I., Doneva R. ve Dobрева M. (2012). Digitization of cultural heritage—standards, institutions, initiatives. Krassimira Ivanova, Milena Dobрева, Peter Stanchev ve George Totkov (Ed.) *Access to Digital Cultural Heritage: Innovative Applications of Automated Metadata Generation* içinde (s.23-68). Plovdiv: Plovdiv University.
- Statistics.(2016). *European statistics*. 30 Eylül 2016 tarihinde <http://statistics.europeana.eu/country/turkey> adresinden erişildi.

- Yılmaz, B., Külcü, Ö. ve Çakmak, T. (2016). Küçük ve orta ölçekli bilgi merkezlerinde dijital kültürel miras ürünlerinin yönetimi: LoCloud Projesi örneği. Özdemirci, F., Özel, N., Çakmak, T., Akdoğan, Z. ve Yalçınkaya, B. (yay. haz.). *e-BEYAS 2015 Sempozyumu: Kurumsal Belleklerin Geleceği: Dijitalleştirme-Elektronik Arşiv-Elektronik Belge Yönetimi: bildiriler* içinde (s.205-211). Ankara: Ankara Üniversitesi BEYAS Koordinatörlüğü.
- Yılmaz, B., Külcü, Ö., Çakmak, T. ve Ayaokur, A. (2015, 1-3 Ekim). Kültürel mirasın dijital platformlarda paylaşımı ve bulut uygulamalar: LoCloud Projesi-Koç Üniversitesi VEKAM örneği. *ÜNAK 2015 Elektronik Çağda İçerikten Mimariye Kütüphaneler Sempozyumu*'nda sunulan bildiri. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.